

TIJD VOOR EEN FEMINISTISCH PERSPECTIEF

**OP WEG NAAR EEN
GELIJKWAARDIGE EN
DUURZAME WERELD**

act!onaid

Strategie ActionAid Nederland 2022–2030

inhoudsopgave

1. Tijd voor een feministisch perspectief 03

2. Onze strategische pijlers 6

- Pijler 1: Eerlijke ketens 9
- Pijler 2: Klimaatrechtvaardigheid 11
- Pijler 3: Humanitair werk 13

3. Dit is ActionAid 14

- Visie en missie 15
- Strijd voor een feministisch perspectief 15
- Intersectioneel feminisme 16
- Feministisch leiderschap 16
- Werken aan systeemverandering 18

4. Verandering van binnenuit 19

- Onze wortels 20
- Kracht en kennis vergroten 21

Begrippen en definities 22

1. Tijd voor een feministisch perspectief

Wat is belangrijker: winst of welzijn? Vandaag de dag is het antwoord te vaak 'winst'. Meestal ten koste van welzijn. Door deze mentaliteit kampen we met de klimaatcrisis en toenemende ongelijkheid. Dat heeft grote gevolgen voor mensenrechten wereldwijd. Vrouwen worden door hun achtergestelde sociaal-economische en culturele positie extra hard geraakt. De veroorzaker is ons economische systeem dat leidt tot schending van mensenrechten, gevaarlijke klimaatverandering en milieuvervuiling. Het is hoog tijd om in te grijpen.

Onze economie is stuk

Onze wereldeconomie draait om winstmaximalisatie, waarde voor aandeelhouders en behoud van vermogen. Deze *profit over people* mentaliteit zorgt ervoor dat wereldwijd 825 miljoen mensen rond moeten komen van minder dan \$1,25 per dag. Ondertussen lopen landen in het mondiale Zuiden jaarlijks \$200 miljard mis door belastingvoordelen voor multinationals. Eén van de vele signalen dat het systeem niet functioneert.

Landroof, honger, uitbuiting en klimaatrampen zijn de gevolgen van onze globaliserende, neokapitalistische economie. Een ongezond en egoïstisch systeem zonder oog voor duurzaamheid. Bedrijven en mensen met het grootste financiële vermogen hebben alle macht in handen. De mondiale kloof tussen arm en rijk neemt hierdoor toe. Blijven toekijken resulteert in meer klimaatrampen en de verwoesting van miljoenen levens in het mondiale Zuiden. Iets wat overigens al jaren gebeurt op grote schaal: in 2017 trof extreme droogte als gevolg van de El Niño 400 miljoen mensen; in 2018 raakten 1,4 miljoen mensen in India ontheemd door overstromingen.

Vrouwen betalen de hoogste prijs

De helft van de wereldbevolking is vrouw. Toch wordt die 50 procent stelselmatig achtergesteld met grote ongelijkheid als gevolg. Zo blijkt uit onderzoek dat 252 mannen meer vermogen bezitten dan alle vrouwen in Afrika, Latijns-Amerika en de Cariben bij elkaar (1 miljard vrouwen). Wereldwijd is de kans dat je als vrouw geweld meemaakt 35 procent. Daar waar een ramp of crisis uitbreekt, neemt dit verder toe. Ook in internationale ketens – een direct product van de rijzende macht van multinationals – staan vrouwenrechten onder druk. Vrouwen worden kortom keer op keer het hardst getroffen. De veroorzaker van de ongelijkheid is ons economisch stelsel dat draait om winstbejag.

Een feministisch alternatief

ActionAid gelooft in welzijn boven winst. In een wereld waar gelijke rechten vanzelfsprekend zijn. En waar alle ruimte is voor diversiteit en duurzaamheid. Als we zo'n wereld willen realiseren, moet de huidige machtsstructuur doorbroken worden. Zodat ook vrouwen hun potentieel kunnen benutten en positieve veranderingen in gang kunnen zetten.

**Vrouwen
betalen de
hoogste
prijs**

Dat is een toekomst die perspectief biedt voor iedereen.

Strijd voor een feministisch perspectief

Stel vrouwen in staat om hun gemeenschap op sleptouw te nemen. Zodat vrouwen kunnen meebeslissen en positieve veranderingen in gang kunnen zetten. Vooral in het mondiale Zuiden, waar vrouwen gevangen zitten in een vicieuze cirkel van armoede, uitsluiting en onderdrukking, is zo'n nieuw perspectief dringend nodig.

Feminisme is het antwoord op het huidige destructieve economische systeem. Bij een feministische economie staat welzijn van mens en natuur centraal. Denk bijvoorbeeld aan de herwaardering van de zorg,

het duurzaam benutten van de aarde, investeren in circulaire economie, het aanpakken van belastingontwijking door multinationals en het versterken van de positie van vrouwen wereldwijd.

ActionAid streeft vol overtuiging naar meer feminisme in de politiek en economie en biedt weerstand tegen de huidige economische structuur. We versterken de positie van mensen die hierdoor worden uitgebuit en werken zij aan zij met hen die een vuist maken tegen onrecht. We strijden op lokaal, nationaal en internationaal niveau voor systeemverandering en een herverdeling van macht. Zo pakken we het probleem bij de wortels aan. Samen zorgen we dat mensenrechten, klimaat en milieu beschermd en gerespecteerd worden.

2. Strategische pijlers

Feministisch leiderschap bepaalt de koers van onze drie strategische pijlers. Per punt lichten we de aanpak op hoofdlijnen en mijlpalen voor de periode 2022–2030 toe. Bij alle strategische pijlers zetten we dezelfde activiteiten in om onze doelen te bereiken. Dit zijn: programma's in het mondiale Zuiden, kennis en onderzoek, krachten bundelen en solidariteit, mobiliseren en activeren en fondsenwerving.

ACTIONAID'S STRATEGISCHE FOCUS

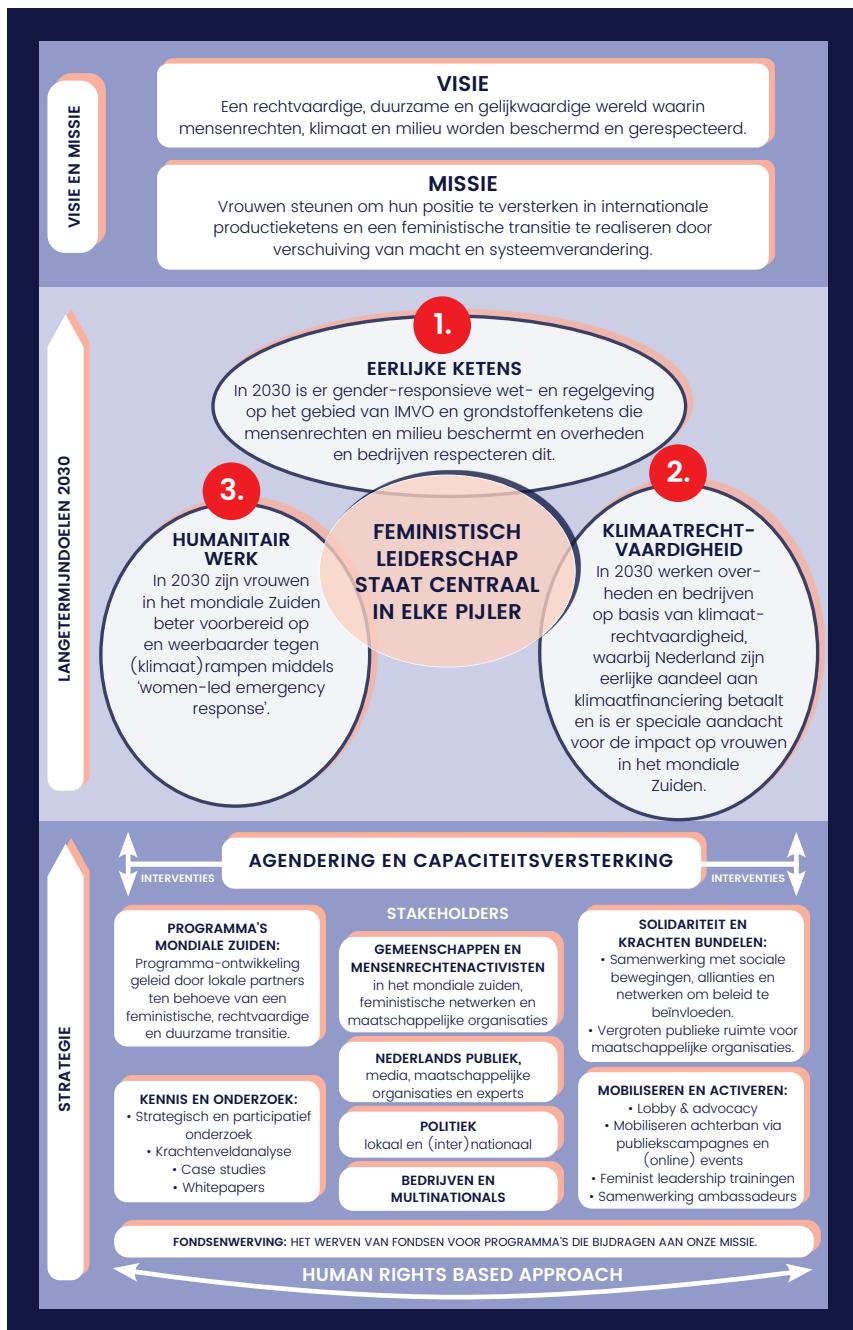
In meer dan 70 landen strijdt ActionAid zij aan zij met vrouwen en gemeenschappen vóór gelijkheid en tegen uitbuiting. Helaas is dat nog steeds ontzettend hard nodig, want vrouwen worden in bijna ieder land ter wereld achtergesteld of krijgen

te maken met uitbuiting of geweld. Daarom staan vrouwenrechten centraal in al ons werk en in onze programma's. We focussen daarbij op drie pijlers: eerlijke ketens, klimaatrechtvaardigheid en humanitair werk.

VROUWENRECHTEN STAAN CENTRAAL Voor: gendergelijkheid Tegen: het systeem van uitbuiting, misbruik en marginalisatie van vrouwen.		
 Eerlijke ketens	 Klimaatrechtvaardigheid	 Humanitair werk
Voor een economie waarvan iedereen gelijkwaardig profiteert. Tegen schendingen van vrouwen- en mensenrechten en milieuschade door bedrijven.	Voor gender responsief klimaatbeleid en eerlijke klimaatfinanciering. Tegen fossiele industrie en industriële landbouw die mens en milieu schaden.	Voor versterking van de weerbaarheid en veerkracht van vrouwen en hun gemeenschappen. Tegen uitbuiting en misbruik van vrouwen tijdens en in de nasleep van natuurrampen en crisis.

ActionAid's Theory of Change hieronder geeft schematisch weer hoe we de verandering die wij voor ogen hebben willen bereiken. De strategische pijlers worden in dit hoofdstuk verder toegelicht.

1.

Pijler: Eerlijke ketens

Multinationals schenden veelvuldig mensenrechten en veroorzaken milieuschade in hun productieketens. De gevolgen van deze schendingen zijn voor vrouwen meestal het nadeligst. Ze worden zelfs verergerd door de al bestaande structurele discriminatie waar ze mee te maken hebben. Dit geldt zowel voor vrouwen die werken voor deze bedrijven als voor vrouwen die in de omgeving wonen van mijnen, industrie en plantages. Al deze vrouwen worden hard getroffen door geweld en uitbuiting. Zo krijgen vrouwen in Guatemala te maken met geweld, landroof, milieuvervuiling en is er een gebrek aan werkgelegenheid. Dit is mede het gevolg van palmolieplantages in hun leefomgeving. Vrouwen die elders in de wereld dichtbij mijnen wonen, bijvoorbeeld in bepaalde gebieden in Zuid-Afrika, lopen extra risico op gendergerelateerd geweld.

Vrouwen centraal stellen

Op basis van de ervaringen van vrouwen, hun gemeenschappen en het werk dat ActionAid al jaren in verschillende landen doet, zien wij dat extra aandacht voor de grondstoffensector noodzakelijk is. De huidige energietransitie zorgt voor een groeiende vraag naar bepaalde grondstoffen die noodzakelijk zijn voor hernieuwbare energie. Elektrische voertuigen, windturbines en zonnepanelen zijn sterk afhankelijk van mineralen en metalen zoals mangaan, lithium, nikkel, grafiet, koper en kobalt. Het delven van deze, en nog veel meer grondstoffen, gaat meestal gepaard met ander leed. Denk aan conflicten, land-, water- en luchtvervuiling, landonteigening en gendergerelateerd (seksueel) geweld. De focus in het mondiale Noorden ligt nu veelal op het verkrijgen van de benodigde grondstoffen voor de energietransitie. Er is nog te weinig oog voor de gevolgen van mijnbouwactiviteiten voor vrouwen en hun gemeenschappen in het mondiale Zuiden.

Om deze sector duurzaam én rechtvaardig te maken, moeten vrouwen- en gemeenschapsrechten centraal gesteld worden bij het vormgeven en realiseren van de energietransitie.

Ook moeten vrouwen meebeslissen aan de hoogste tafels. Dit biedt de kans om destructieve mijnbouw en (over)consumptie ten gunste van het mondiale Noorden te stoppen. In plaats daarvan zetten we in op duurzame, lokale, inclusieve alternatieven die de wereld eerlijker maken. Oftewel: alternatieven in het belang van mens en milieu.

Bindende regelgeving

Internationaal is er al erkenning voor het belang van de bescherming van vrouwenrechten. Hierdoor kunnen mensenrechtenschendingen door bedrijven worden geïdentificeerd, voorkomen en aangepakt.

Zowel de *Gender Dimensions of the UN Guiding Principles* als de *OESO Due Diligence Guidelines*, roepen bedrijven op een genderperspectief te integreren. Uit onderzoek blijkt echter dat bedrij-

ven te weinig doen om vrouwenrechten te beschermen en gendergerelateerd geweld in hun productieketens te voorkomen. **ActionAid zet daarom in op bindende IMVO-wetgeving op alle niveaus: nationaal, Europees en internationaal.**

Gender goed verankerd

Binnen deze wetgeving is het cruciaal om expliciet een focus op gender te integreren. Zo worden vrouwenrechten, mensenrechten en milieu binnen de productieketens beschermd. Daarnaast is het van belang dat bedrijven echt begrijpen wat respecteren van vrouwenrechten inhoudt en hoe de OESO-richtlijnen moeten worden uitgevoerd. Dit bereikt ActionAid onder meer door met bedrijven samen te werken.

Duurzame, inclusieve alternatieven
Tot slot biedt het ontwerpen van duurzame en rechtvaardige ketens ruimte voor **alternatieven die uitgaan van lokale, inclusieve alternatieven in het belang voor mens en milieu** en niet gericht zijn op destructieve mijnbouw en (over)consumptie ten gunste van het mondiale Noorden.

Een voorbeeld hiervan is de agro-ecologische landbouw die mensen in levensonderhoud voorziet als de mijnbouw in de regio wordt stopgezet. Andere succesverhalen zijn lokale duurzame energieprojecten, geleid door vrouwen en hun gemeenschappen. Door hen actief te betrekken bij het ontwerpen en uitvoeren van plannen voor duurzame ketens en een duurzame toekomst, ontstaat er een rechtvaardige (energie)transitie die niet ten koste gaat van deze vrouwen en hun gemeenschappen. Dat levert voor iedereen voordelen op.

LANGETERMIJNDOELEN 2030:

In 2030 is er gender-responsieve wet- en regelgeving op het gebied van IMVO en grondstoffenketens die mensenrechten en milieu beschermt en overheden en bedrijven respecteren dit.

- Vrouwen in het mondiale Zuiden weten op welke manier ze op kunnen komen voor hun rechten. Hierbij is speciale aandacht voor vrouwen die geraakt worden door de winning van grondstoffen.
- Vrouwen en gemeenschappen kunnen multinationals aansprakelijk stellen voor mensenrechtenschendingen en milieuschade in productieketens. Dit doen zij middels nationale en Europese wetgeving en een bindend VN-verdrag. Hierin is specifieke aandacht voor beleid in het kader van toegang tot grondstoffen (voor de energietransitie).
- Bedrijven vergroten hun kennis en kunde om hun *due diligence* goed toe te passen. Ze verwerken vrouwenrechten binnen hun ketens, in het bijzonder grondstoffenketens.
- Vrouwen en hun gemeenschappen hebben toegang tot én zijn eigenaren van duurzame alternatieven voor mijnbouw, levensonderhoud en energievoorzieningen.

2.

Pijler: Klimaatrechtvaardigheid

Gemeenschappen in het mondiale Zuiden hebben het minst bijgedragen aan de klimaatcrisis. Toch ervaren zij de meest destructieve gevolgen ervan. Hierbij worden vrouwen onevenredig zwaar getroffen en in een steeds kwetsbaardere positie gebracht. Denk bijvoorbeeld aan een gebrek aan voedsel door aanhoudende droogte, waardoor vrouwen maaltijden overslaan ten gunste van hun kinderen of verder moeten lopen om water te halen en groter risico lopen op seksueel geweld. Dat meerdere factoren van maatschappelijke ongelijkheid elkaar kruisen (intersectionaliteit), is hiervan de oorzaak. Hoewel vrouwen niet de oorzaak van het probleem zijn, spelen ze een cruciale rol bij het aandragen van oplossingen richting klimaatrechtvaardigheid. Dit houdt o.a. in dat deze vrouwen centraal moeten staan in de aanpak van de klimaatcrisis.

Verantwoordelijkheid nemen

Het betekent ook dat landen in het mondiale Noorden, die verantwoordelijk zijn voor de klimaatcrisis, financieel hun eerlijke aandeel (fair share) moeten bijdragen aan klimaatfinanciering. Naast deze landen dragen ook vervuilende multinationals een grote verantwoordelijkheid.

Mitigatie, adaptatie en schadeherstel vereisen veel geld. Om dit te kunnen bekostigen, is publiek geld nodig in de vorm van giften. Dit omdat het verstrekken van leningen aan het mondiale Zuiden geen oplossing is. Sterker nog, het draagt enkel bij aan de schulden crisis van veel landen. Deze schulden zorgen ervoor dat er geen of onvoldoende budget is om te investeren in adequate klimaatmaatregelen en (gender-responsieve) publieke diensten. **Het kwijtschelden van schulden hangt daarom vaak samen met klimaatfinanciering.**

Ook moeten landen in het mondiale Zuiden een eerlijk belastingaandeel kunnen heffen bij internationale bedrijven. Op die manier komt klimaatfinanciering vrij en worden vervuilende bedrijven belast volgens het 'vervuiler betaalt' principe.

Actieve betrokkenheid vrouwen

Naast het regelen van voldoende financiering, is het cruciaal dat de verdeling van het geld gender-responsief is. Dat wil zeggen: toegankelijk voor gemeenschappen die het hardst worden geraakt door de klimaatcrisis. Dit zijn met name vrouwen die minder toegang hebben tot financiële middelen. Ook om die reden moeten zij actief betrokken worden bij besluitvorming rondom financiering en het besteden van budgetten.

Rechtvaardige transities

Om klimaatrechtvaardigheid van de grond te krijgen, zijn verschuivingen noodzakelijk. Van fossiele energie naar

hernieuwbare energie, van industriële landbouw naar agro-ecologie en van een kapitalistische economie gericht op geld en macht naar een feministische samenleving gericht op welzijn. Het is van cruciaal belang dat deze verschuivingen rechtvaardig zijn. Oftewel: dat de lasten niet opnieuw worden gelegd bij vrouwen in het mondiale Zuiden.

ActionAid strijdt voor een rechtvaardige verschuiving van fossiele energie naar hernieuwbare energie.

LANGETERMIJNDOELEN 2030:

In 2030 werken overheden en bedrijven op basis van klimaat-rechtvaardigheid en is er speciale aandacht voor de impact op vrouwen in het mondiale Zuiden.

- Rijke landen in het mondiale Noorden, waaronder Nederland, betalen hun “fair share” aan klimaatfinanciering. Deze voldoet aan de behoefte van landen in het mondiale Zuiden. Hierdoor komen er meer publieke middelen vrij en wordt er beter gebruikt gemaakt van progressieve belastingen, waaronder het “vervuiler betaalt” principe.
- Zowel Nederlandse als internationale klimaatfondsen maken klimaatfinanciering toegankelijk voor groepen met de grootste urgentie. Dit zijn in het bijzonder vrouwen. Zij bepalen ook mee in de besluitvorming hierover. De financiering is gender-responsief en wordt verstrekt op basis van giften.
- Er gaat geen financiële of andere overheidssteun naar fossiele energie en industriële landbouw. Deze sectoren worden afgebouwd. Zowel bedrijven als overheden werken op basis van klimaatrechtvaardigheid aan een rechtvaardige energietransitie om de klimaatcrisis aan te pakken.
- Vrouwen in het mondiale Zuiden versterken hun positie om klimaatoplossingen in hun gemeenschappen te leiden, bijvoorbeeld op het gebied van agro-ecologie (duurzame, inclusieve landbouw) en adaptatie (aangepassen aan klimaatverandering).
- Eerlijke belastingregels zorgen ervoor dat landen in het mondiale Zuiden een eerlijk belastingaandeel kunnen innen en vervuilende bedrijven meer worden belast. Hierdoor komen er meer publieke middelen beschikbaar voor klimaatfinanciering.

3.

Pijler: Humanitair werk

Tijdens een ramp hebben vrouwen veertien keer meer kans om te overlijden dan mannen. Ook neemt bij elke ramp of crisis het geweld tegen vrouwen toe, van misbruik en uitbuiting tot kindhuwelijken. Dé oplossing om dit tegen te gaan bestaat niet. Daarvoor zijn de onderliggende verbonden oorzaken van ongelijkheid en armoede te complex. Wel weten we dat vrouwelijk leiderschap de crisisparaatheid en respons op rampen aanzienlijk verbetert. Ook noodhulp geleid door vrouwen heeft een positievere impact. Hierdoor zal, op lange termijn, de sociale en economische status van vrouwen verbeteren.

Vrouwelijk leiderschap

Allereerst heeft ActionAid een aanpak ontwikkeld die ervoor zorgt dat vrouwen in risicogemeenschappen worden opgeleid en toegerust om te reageren op (klimaat)rampen. Door de bredere gemeenschap erbij te betrekken, draagt deze aanpak ook bij aan de acceptatie van vrouwelijke leiderschapsrollen. We geloven in deze aanpak omdat het voeren van gender-responsief humanitair werk niet alleen vrouwen en hun gemeenschappen sterkt. Ook zorgt het ervoor dat vrouwen op langere termijn goed weten hoe zij instanties, die bijdragen aan uitbuiting en ongelijkheid, ter verantwoording kunnen roepen.

Meebeslissen

Daarnaast worden vrouwen getraind en ondersteund in lobby- en belangenbehartiging. Zo zorgen zij ervoor dat hun stem wordt gehoord en ze mee kunnen onderhandelen aan besluitafels. Als internationale organisatie benutten we onze structuur door gemeenschappen met elkaar te verbinden en elkaars capaciteiten te versterken. Ook bundelen we onze krachten om instanties op nationaal en internationaal niveau te beïnvloeden. Zo werken we toe naar een **meer gender-responsieve benadering van humanitaire hulp**.

LANGETERMIJNDOELEN 2030:

In 2030 zijn het mondiale Zuiden beter voorbereid op crises/klimaat-rampen middels 'women-led emergency response' investeringen in veerkracht en preventie.

- Vergroten van de toegang tot middelen en een rechtvaardigere verdeling ervan. Met oog voor het welzijn van vrouwen, jongeren en risicogemeenschappen. Zo heeft iedereen toegang tot hulpbronnen.
- Vrouwelijk leiderschap centraal stellen bij voorbereidingen op (klimaat)rampen en de wederopbouw na rampen.
- Trainen van vrouwen, jongeren en gemeenschappen met een hoger risico op klimaatrampen- en schade om beter voorbereid te zijn en adequaat te reageren op (klimaat)rampen.

3. Dit is Actionaid

ActionAid is een internationale vrouwenrechtenorganisatie die strijdt voor een gelijkwaardige en duurzame wereld. Dat doen we samen met vrouwenbewegingen en lokale gemeenschappen wereldwijd. We staan collectief op tegen ongelijkheid en armoede en geloven in een feministisch perspectief. Voor een toekomst waar welzijn urgenter is dan winst.

Dit is ActionAid

ONZE VISIE

Een rechtvaardige, duurzame en gendergelijkwaardige wereld waarin mensenrechten, klimaat en milieu worden beschermd en gerespecteerd.

ONZE MISSIE

Vrouwen steunen om hun positie te versterken in internationale productieketens en een feministische transitie te realiseren door verschuiving van macht en systeemverandering.

ONZE WAARDEN

Intersectioneel feminisme, feministisch leiderschap

Strijd voor een feministisch perspectief.

Wij geloven in welzijn. In een wereld waar gelijke rechten vanzelfsprekend zijn. Waar ruimte is voor diversiteit en duurzaamheid. Als we zo'n wereld willen realiseren, moeten we de huidige machtsstructuur doorbreken.

die strijden tegen onrecht en die net als wij geloven in gelijke kansen voor iedereen. Als onderdeel van de wereldwijde ActionAid federatie zetten wij ons vanuit ActionAid Nederland in voor een economie waarin iedereen telt en niet winst maar welzijn de kern is.

Samen staan we sterk tegen ongelijkheid en uitbuiting.

Stel vrouwen in staat om hun gemeenschap op sleeptouw te nemen. Zodat vrouwen kunnen meebeslissen en positieve veranderingen in gang kunnen zetten. Vooral in het mondiale Zuiden, waar veel vrouwen gevangen zitten in een vicieuze cirkel van armoede, uitsluiting en onderdrukking, is zo'n nieuw perspectief dringend nodig.

Wij werken samen met strijdbare, krachtige vrouwen, zodat zij af kunnen rekenen met scheve machtsverhoudingen en oneerlijk beleid. Ondertussen werken we hard aan lokale oplossingen en mondiale veranderingen. In meer dan 70 landen werken we zij aan zij met mensen

ACTIONAID.
WELZIJN IS
WINST
VOOR
IEDEREEN.

Feminisme is voor ons een tegengeluid, een alternatief voor het huidige, masculiene systeem dat echt aan vervanging toe is.

Intersectioneel feminisme

Feminisme betekent bij ActionAid niet alleen de strijd tegen genderongelijkheid, maar tegen alle vormen van ongelijkheid. Met een feministische bril kijken we naar hoe scheve machtsrelaties en systematische onderdrukking leiden tot ongelijkheid en armoede. En belangrijker nog: hoe dit kan worden opgelost. Hiervan profiteren vrouwen zeker maar uiteindelijk de gehele mensheid, én de aarde. Wij geloven dat feministische waarden in de politiek en de economie leiden tot meer (gender)gelijkheid, inclusie en duurzaamheid.

Ons werk is geïnspireerd door intersectioneel feministische principes. Dit betekent dat wij geloven dat genderdiscriminatie wereldwijd overlapt met andere vormen van uitsluiting en onderdrukking. We kijken niet alleen naar genderverschillen, maar ook hoe deze zich verhouden tot etnische groeperingen, economische klasse, leeftijd, religie, geografische locatie, seksuele oriëntatie, sociaal-economische achtergrond, beperkingen en andere factoren. Zo kunnen we samen systemische onderdrukking aankaarten en duurzame verandering realiseren.

Feministisch leiderschap als oplossing

Een gelijkwaardige en betekenisvolle economie is alleen mogelijk als het systeem verandert. We doen dit door keuzes te maken vanuit feminie waarden met oog voor mens en natuur. Dát is feministisch leiderschap.

Op dit moment wordt bijna overal ter wereld masculien leiderschap bedreven. Winst en economische groei zijn daarbij leidend. Maar als je bedenkt dat 252 mannen meer vermogen hebben dan 1 miljard vrouwen in het mondiale Zuiden bij elkaar, zie je dat dit vrouwonvriendelijke systeem niet houdbaar is.

Wij geloven in feministisch leiderschap. Overal ter wereld hebben vrouwen minder sociale, economische en politieke macht. We werken samen met meer dan 2000 gemeenschappen, voornamelijk met vrouwen. Samen met deze groepen eisen we verantwoordelijkheid van de overheid en het bedrijfsleven en dwingen we blijvende verandering af. Alle partijen binnen de federatie ActionAid International richten zich op systeemverandering

voor economische en klimaatrechtvaardigheid. Dat betekent dat we ons verzetten tegen het neoliberalisme (en daarmee geassocieerde zaken als het uithollen van publieke diensten, privatisering, uitbuiting en nalatigheid wat betreft onbetaald werk en planetaire grenzen) en het gebrek aan een eerlijke aanpak van de klimaatcrisis. Daarnaast richt de federatie zich op het ondersteunen van mensen die getroffen zijn door crisissen veroorzaakt door conflicten, hongersnood en natuurrampen en het voorkomen daarvan.

Aan de basis van feministisch leiderschap liggen tien principes voor een gezond klimaat, gelijke kansen en eerlijke machtsstructuren. Deze waarden voeren wij door in al ons werk én intern bij alle ActionAid organisaties wereldwijd. Samen met alle ActionAid kantoren hebben we 10 feministische leiderschapsprincipes opgesteld die richting geven aan de manier waarop we werken aan verandering:

ActionAid's 10 feministische leiderschapsprincipes

1

ZELFBEWUSTZIJN

Weet wie je bent. Wees bewust van jouw kracht en ontwikkelpunten.

6

VERANTWOORDELIJK GEBRUIK VAN MACHT

Zorg altijd voor transparante besluitvorming op basis van brede betrokkenheid en input.

2

ZORGEN VOOR JEZELF EN VOOR ANDEREN

Neem voldoende tijd voor ontspanning om vanuit je eigen kracht te zorgen voor jezelf en anderen.

7

VERANTWOORD SAMENWERKEN

Werk samen aan doelstellingen, neem verantwoordelijkheid en spreek waardering uit.

3

VOOROORDELEN HERKENNEN

Ken je privileges en creëer met dat inzicht kansen voor anderen.

8

RESPECTVOLLE FEEDBACK

Sta open om feedback te geven en ontvangen, zo groeien en leren we.

4

INCLUSIVITEIT

Denk bewust na hoe je iedereen kunt betrekken en anderen een stem kan geven.

9

VERTROUWEN EN LEF

Moedig jezelf en anderen aan om lef te tonen en te experimenteren.

5

MACHT DELEN

Zet jouw macht in om ruimte te creëren voor anderen om op gelijkwaardige wijze doelen te behalen.

10

ZERO TOLERANCE

Spreek je uit tegen alle vormen van misbruik en discriminatie.

Werken aan systeemverandering

ActionAid strijdt voor een wereld waarin mensenrechten, klimaat en milieu worden beschermd en gerespecteerd. In ons werken hanteren we een *human rights based approach* (HRBA). Dit betekent dat mensenrechten in ons werk en onze aanpak centraal staan. Hierbij dienen alle vormen van discriminatie en uitsluiting te worden voorkomen. De focus binnen de HRBA ligt op samenwerking met en versterking van lokale gemeenschappen zodat zij kunnen opkomen voor hun rechten.

Veel van de problematiek waar we ons op richten is systemisch en met elkaar verbonden. Het thema *Klimaat* (waarbinnen we ons richten op de manier waarop de wereld omgaat met de klimaatcrisis als gevolg van gevaarlijke klimaatverandering en klimaatschade) hangt bijvoorbeeld samen met het thema *Eerlijke ketens* (waarbij we ons onder andere bezighouden met de manier waarop grondstoffen worden gewonnen voor de energietransitie).

Een ander voorbeeld is de sterke verbondenheid tussen de thema's *Humanitair werk* en *Klimaat*. Veel van de gemeenschappen waar we mee samenwerken middels humanitair werk worden disproportioneel hard getroffen door de gevolgen van de klimaatcrisis. Om een wereld te realiseren waarin mensenrechten, klimaat en milieu worden beschermd en gerespecteerd, eisen we sociaal-economische en klimaatrechtvaardigheid. Dit brengen we tot stand door systeemverandering en een verschuiving van macht.

We ondersteunen vrouwen zodat zij hun stem kunnen laten horen in eigen land, de Nederlandse en Europese politiek, en op internationaal niveau. Dat doen we onder andere door te faciliteren dat partners uit het mondiale Zuiden een plek aan tafel krijgen binnen de Nederlandse en Europese politiek en internationale fora, zodat ze hun belangen daarbij kunnen vertegenwoordigen.

Sociaal-economische en klimaatrechtvaardigheid brengen we tot stand door systeemverandering en een verschuiving van macht.

4.

Verandering van binnenuit

We werken aan het doorgronden én gezond herdefiniëren van macht. Daarbij hebben we ook onze eigen organisatie in het vizier. Systeemverandering start immers van binnenuit.

Onze wortels

ActionAid Nederland is ontstaan uit het NiZA: het Nederlands instituut voor Zuidelijk Afrika. Onze wortels liggen in de jarenlange strijd tegen de apartheid in Zuid-Afrika. Het NiZA ontstond in 1997 door een krachtenbundeling van drie organisaties: het Instituut voor Zuidelijk Afrika (de voormalige Anti-Apartheidsbeweging), de Eduardo Mondlane Stichting en het Komitee Zuidelijk Afrika. Elk met een lange staat van dienst. Na de afschaffing van apartheid verlegde het NiZA geleidelijk haar focus naar een rechtvaardigere verdeling van opbrengsten uit natuurlijke hulpbronnen in Sub-Sahara Afrika.

ActionAid International

In 2007 sloegen we de handen ineen met ActionAid International: een wereldwijde federatie, actief in ruim 70 landen. In 2012 werd NiZA officieel omgedoopt tot ActionAid Nederland, en trad de organisatie toe als lid van ActionAid International. Alle leden delen de missie, visie en *human rights based approach* en werken vanuit intersectioneel feministische waarden aan een eerlijke en gendergelijke toekomst. Binnen de federatie wisselen we kennis en expertise uit en werven we gezamenlijk fondsen. Samen zijn we effectiever, komen we sneller tot het juiste resultaat en daarmee wordt onze impact vergroot. Het hoofdkantoor van ActionAid International is gevestigd in Johannesburg, Zuid-Afrika.

Organisatie en aanpak

De ambitie van ActionAid Nederland en de impact die we willen creëren, is gebaseerd op de ervaringen en oplossingen van onze lokaal verankerde netwerken en op een stevig trackrecord dat we de afgelopen decennia hebben opgebouwd. Alle federatieleden werken samen vanuit

een gedeelde visie op vrouwen- en mensenrechten en een feministische meerjarenstrategie.

Lokale verankering

Door lokaal samen te werken, zijn we goed op de hoogte van wat er speelt. De input vanuit deze groepen is leidend: onze partners in Azië, Afrika en Latijns-Amerika geven aan wat er nodig is om hun leefomgeving structureel te veranderen en gelijk(er), eerlijker en duurzamer te maken. Niet alleen op lokaal niveau, maar juist ook op nationaal en internationaal niveau, om structurele systeemverandering teweeg te brengen. De ActionAid-kantoren hebben een ondersteunende rol in de ontwikkeling van programma's, die op initiatief van de gemeenschappen worden gestart. Samen zorgen we voor ideeën, kennis, financiering, netwerken, lobby, partners en zichtbaarheid. In alle landen zet ActionAid zich in om de naleving van vrouwen- en mensenrechten bij nationale politici en beleidsmakers te agenderen, in beleid op te laten nemen en in de praktijk te waarborgen. Internationaal slaan we de handen ineen om de grensoverschrijdende oorzaken van lokale problemen te agenderen bij internationale organen en te zorgen dat bindende afspraken worden gemaakt om de huidige status quo te doorbreken en (nieuwe) negatieve impact te voorkomen.

Kracht en kennis vergroten

ActionAid Nederland moet goed toegerust zijn om de doelen te bereiken. Daarom zetten we ons de komende jaren in om de Feministisch Leiderschap Principes eigen te maken.

Leren is groeien. Samen met het hele team, bestaande uit twintig bevlogen collega's, volgen we 'feminist learnings'. Dit zijn workshops gericht op bijvoorbeeld het delen van macht, verantwoord samenwerken, vooroordelen herkennen en zero tolerance voor discriminatie en machtsmisbruik. De 'feminist learnings' willen we ook voor externen openen, zoals bijvoorbeeld voor onze partners. Daarom ontwikkelen we momenteel een Feministisch Leiderschap Training die breed zal worden gedeeld.

Ook vanuit de federatie wordt gewerkt om de Feministisch Leiderschap Principes nog sterker in de organisatie te verankeren en in al het werk wat we doen. In lijn met de principes werken we ook actief aan meer diversiteit en representativiteit onder de werknemers en houden we hier ook rekening mee bij het kiezen van onze partners, leveranciers, aannemers en ambassadeurs.

Fondsenwerving en Communicatie

Systeemverandering realiseren is een flinke ambitie. Daarom gaan we de samenwerking met andere maatschappelijke organisaties aan waar mogelijk en bundelen we onze krachten. Daarnaast ontwikkelen we campagnes ter bevordering van de dialoog met het brede publiek en onze donateurs. Iedereen is welkom om samen met ons te strijden voor een duurzame en gelijkwaardige toekomst. De komende jaren streven we naar een forse uitbreiding van onze achterban.

Financiën

Om financiële continuïteit goed te kunnen waarborgen, zetten we in op diversifiëring van onze inkomsten. Dat doen we door naast institutionele en particuliere fondsenwerving ons te richten op (particuliere) fondsen en mogelijke samenwerkingen met bedrijven.

Systeemverandering realiseren is een flinke ambitie. Daarom gaan we samenwerking met andere maatschappelijke organisaties aan waar mogelijk en bundelen we onze krachten.

5. Begrippen

Begrippen en definities

- **Agro-ecologie** – een landbouw-systeem dat rekening houdt met mens en natuur. Staat voor een geheel van inclusieve, duurzame landbouw- en voedselsystemen gebaseerd op ecologische, economische, sociale en feministische principes.
- **Energietransitie** – overgang van op fossiele brandstoffen gebaseerd energiesysteem naar duurzame energieopwekking en gebruik, zoals zon- en windenergie.
- **Feminiene waarden** – waarden gebaseerd op de ‘zachte’ eigenschappen zoals zorgzaamheid, welzijn en vertrouwen. Het uitgangspunt is welzijn boven winst, wat typisch een masculiene waarde is.
- **Feministisch Buitenlandbeleid (FBB)** – een op het buitenland gericht overheidsbeleid met als speerpunten een eerlijkere mondiale verdeling van macht en welvaart en het beschermen van mensen- en milieurechten, aanpak van structurele ongelijkheid en inzet op gendergelijkheid en intersectionaliteit.
- **Feministische economie** – hierbij wordt een gezonde economie gezien als een economie die bijdraagt aan welzijn en zorg voor mens en natuur in plaats van groei van economie en kapitaal.
- **Feministisch Leiderschap** – transformerend leiderschap dat ongelijke machtsstructuren doorbreekt. Een wereld zonder armoede en onderdrukking vraagt om leiders die vanuit feministische waarden anderen in staat stellen te leiden en macht op te bouwen mét hen in plaats van over hen.
- **Fossiele industrie** – een industrie gebaseerd op fossiele brandstoffen, olie, kolen en gas.
- **Gender-responsief** – een aanpak waarbij rekening wordt gehouden met bestaande gender-responsief, – rollen en relaties. Bij een gender responsief plan worden specifieke behoeften van vrouwen in een samenleving meegenomen met als doel hun positie in de maatschappij te verbeteren.
- **Genderdiscriminatie** – de minderwaardige behandeling van vrouwen ten opzichte van mannen op basis van ingesloten aannames, stereotypes en overtuigingen over genderrollen in de maatschappij of voor de wet.
- **Gendergelijkheid** – de gelijke behandeling van mensen ongeacht geslacht, gender of seksuele geaardheid in de maatschappij en voor de wet.
- **Grondstoffenwinning** – winning van natuurlijke hulpbronnen zoals bijvoorbeeld mineralen of olie.
- **Human Rights Based Approach (HRBA)** – een op mensenrechten gebaseerde werkwijze die zich richt op de meest gemarginaliseerde, uitgesloten of gediscrimineerde groepen in de samenleving. Om deze groepen te kunnen bereiken is een goede kennis van gendernormen, vormen van discriminatie en machtsongelijkheid vereist.
- **Industriële landbouw** – grootschalige landbouw en veeteelt gestoeld op monoculturen en megastallen. Afhankelijk van

schadelijke input zoals kunstmest, bestrijdingsmiddelen, antibiotica, fossiele brandstoffen en andere broeikasgassen. Draagt op grote schaal bij aan wereldwijde ontbossing, verlies aan biodiversiteit, land- en waterroof en milieuvervuiling.

- **Intersectioneel feminisme** – een vorm van feminisme dat erkent dat individuen met meerdere vormen van maatschappelijke ongelijkheid en onderdrukking te maken kunnen hebben op basis van bijvoorbeeld hun gender, huidskleur, leeftijd of klasse. Deze vormen beïnvloeden elkaar en zorgen voor structurele nadelen voor vrouwen en minderheden.

- **Just Transition** – stelt de toekomst en de levenskwaliteit van werknemers en gemeenschappen veilig in de overgang naar een koolstofarme, duurzame economie. Hierbij is het van belang dat vrouwen en gemarginaliseerde gemeenschappen meebeslissen daar waar deze transitie hen raakt.

- **Klimaatfinanciering** – financiering die gericht is op het terugdringen van CO₂-uitstoot, het beperken van klimaatrampen en het aanpassen aan klimaatverandering.

- **Klimaatresistent** – weerbaar tegen klimaatverandering.

- **Masculiene waarden** – waarden met een nadruk op economische groei en materieel succes. In een op masculine waarden gebaseerde economie staan principes zoals winst, status en groei voorop.

- **Mondiale Zuiden** – refereert naar lage- en middeninkomenslanden in de wereld (verwijst niet inherent naar een geografisch zuiden).

- **Neoliberalisme** – een stroming binnen het liberalisme, waarin de overheid de rol heeft van schepper en handhaver van markten en concurrentie, met de nadruk op het maximaliseren van individuele vrijheid.

- **Risicogemeenschappen** – gemeenschappen die het meeste risico lopen op schending van hun rechten.

- **Systeemverandering** – verandering waarbij niet alleen de zichtbare gevolgen maar de kernoorzaken van structurele ongelijkheid bij de wortel wordt aangepakt.

- **Winstmaximalisatie** – economische term waarmee wordt bedoeld: het streven naar maximale winst. Hierbij wordt gekeken naar de combinatie van prijs en productieomvang waarbij de winst het grootste is.

**Welzijn
is winst
voor
iedereen**

act:ionaid